

Реферат на тему: "Життєвий і творчий шлях Олесь Гончара"

Олесь Гончар

РЕФЕРАТ

на тему:

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

Олесь Гончара

Видатних митців, що досягли вершин творчості, зробили великий внесок в історію, культуру рідного народу або й усього людства, часом називають за їхніми найвідомішими творами чи образами, в яких найяскравіше втілені їхні ідеали, найглибше розкрита їх людська й мистецька сутність: Тараса Шевченка-Кобзарем, Івана Франка-Каменярем, Максима Горького — Буревісником, Андрія Малишка-Сурмачем. Олесь Гончара можна по праву назвати Прапорonoсцем. Адже він завжди— на правому фланзі , в гущі подій. Чи то навчаючись в університеті, чи боронячи Вітчизну в лавах добровольців-студбaтiвцiв, чи створюючи свої тaлoнoвiтi кнiги...

Олесь Гончар-видатний письменник, великий майстер слова, чиї твори вже сьогодні заслужено вважаються радянською класикою. Як і всьому "поколінню Брянських" – тим, кому на початок війни було десь 20-25 років. Гончару судилося в житті пройти важкими фронтовими шляхами, зазнати й гіркоти відступу та поразок, і біль втрат, і радість Перемоги. Трудом і зусиллями цього покоління підвелася Батьківщина з руїн, утвердила мир на землі, скорила атом, послала своїх синів у Космос. Шлях Олесь Гончара — типовий для цього покоління. (НАРОДИВСЯ ОЛЕКСАНДР ТЕРЕНТИЙОВИЧ ГОНЧАР), 3 квітня 1918 року, за свідченням старшої сестри, в робітничому селищі Ломівці в Дніпропетровську, хоч офіційно місцем народження вважається слобода Суха Кобеляцького району на Полтавщині. Коли йому було два роки, померла мати. Виховувала Сашка бабуся, доброта й сердечність якої зігріли дитинство майбутнього письменника, навчили любити людей. "В її лагідній людинолюбній натурі" в її образі ніби втілювалося для мене все краще, що с нашого народу: працьовитість, чесність, правдивість, безмежна доброта, обдарованість. Ця вічна трудівниця, ця темна, неписьменна, але винятково чуйна до чужого горя жінка своєю широкою людяністю стоїть для мене поряд з тими, чиї творіння нас захоплюють і кого ми називаємо за їхню діяльність справжніми гуманістами", — так високо підносить Олесь Гончар цю неписьменну жінку, яка стільки значила у його житті.

Мабуть, тут треба шукати коріння, зачатки того гуманізму, людинолюбства, вміння побачити в найзвичайнісінській, простій, на перший погляд, людині незмірну глибину думки та почуття, красу душі, світлість розуму -втілення справжньої народності характеру, які притаманні творам Олесь Гончара. Більше того, саме звідси, мабуть, і ота надзвичайна чутливість, яка дозволяє йому побачити, відчути те, що більшість

людей просто не помічає, і багатство уяви, й образність мислення. "Я пригадую, як захоплювали дитячу уяву її пристрасні розповіді - поетичні видіння набожної жінки, — ділиться спогадами про бабусю Олесь Гончар. — Без неї, певно, я не став би письменником".

У сім'ї був Шевченків "КОБЗАР", над яким "бабуся й тітки проливали сльози", коли малий Сашко читав його вечорами. А невдовзі в життя хлопця прийшли й інші митці слова — Панас Мирний, Іван Франко, Леся Українка, Степан Васильченко, радянські письменники — Андрій Головка, Григорій Косинка.

Дитячі й підліткові роки Олесь припали на кінець двадцятих — початок тридцятих років, позначених героїкою перших п'ятирічок, індустріалізацією країни, колективізацією села, яке жило тоді бурхливим життям, шукаючи нових шляхів, часом помиляючись, але нестримно простуючи вперед.

Олесь Гончар навчається в Бреусівській семирічці, стає комсомольцем, бере активну участь у суспільному житті: "Ми відчули всю радість високих обов'язків, ми починали жити на високих температурах невсцухаючого бою і безмежно пишалися тим, що ми с помічниками великої більшовицької партії", — згадує О. Гончар.

Писати Олесь починає ще з дитинства. Насамперед, очевидно, через природне мистецьке обдарування, а також під впливом славних своїх попередників. Велику роль відіграв і улюблений учитель мови й літератури, який зумів прищепити "палку любов до рідного слова, красного письменства". До речі, саме він і назвав Гончара Олесем, якого до того називали Сашком.

Тоді ж з'являються й перші друковані виступи майбутнього письменника: кореспонденції в районній газеті "Розгорнутим фронтом", вірші та коротенькі оповідання в республіканській піонерській газеті "НА ЗМІНУ" (тепер "ЗІРКА") та в журнале "ПІОНЕРІЯ".

Після закінчення семирічки в 1933 році О.Гончар працює в Козельщинській районній газеті. Безперечний літературний хист хлопця було помічено, і в 1934 року він за комсомольською рекомендацією вступає до Харківського комуністичного технікуму журналістики. Роки навчання в технікуму, літературне та культурне життя великого міста багато дали здібному, допитливому юнакові. Утвердили його в правильності виробу шляху.

По закінченні в 1937 році навчання в технікумі О.Гончар дістає призначення в Харківську обласну комсомольську газету "ЛЕНІНСЬКА ЗМІНА", багато працює, пише оповідання та вірші й друкує їх на сторінках журналів.

"МОЛОДИЙ БІЛЬШОВИК"(тепер "ДНІПРО"), "РАДЯНСЬКА ЛІТЕРАТУРА", "ПІОНЕРІЯ", а також газета "КОМСОМОЛЕЦЬ УКРАЇНИ", "СОЦІАЛІСТИЧНА ХАРКІВЩИНА". Перші ж надруковані оповідання Гончара "МАЙСТЕР ЩИТА", "ЧЕРЕШНІ ЦВІТУТЬ", "НЕХАЙ ЖИВЕ ЖИТТЯ" привернули увагу читача важливістю проблематики, гарною мовою, виразно виписаними характерами.

Успіх не запаморочив голови молодому письменникові. Навпаки, він гостро відчув потребу в дальшому збагаченні своїх знань, підвищенні освітнього рівня. І в 1938 році

Гончар вступає на філологічний факультет Харківського університету. Про свою альма-матер письменник згадує з теплотою та любов'ю:

"Університет на цілих три роки став рідною домівкою, обдарував щастям дружби, в його аудиторіях, у тиші бібліотек пізнавали ми радість прилучення до скарбниці людських знань, тут переживали насолоду й захват творчої праці". До речі, одночасно з Гончаром тут навчався талановитий письменник, автор незакінченого, на жаль, роману "ВИР" - Григорій Тютюнник.

Олесь Гончар з усім запалом душі поринає в кипуче студентське життя: оволодіває всіма багатствами рідної та світової літератури, вивчає мови, пише цікаву наукову працю про художню майстерність М. Коцюбинського, досліджує поему І.Франка "МОЙСЕЙ". Водночас він збирає матеріали для роману про видатного українського філософа й письменника Г.Сковороду, пише нові оповідання, одне з яких, "ОРЛЯ", було відзначено премією на обласному конкурсі, а також повість "СТОКОЗЕВЕ ПОЛЕ", надруковану в квітневому номері журналу "Молодий більшовик" за 1941 рік. Воістину наполеглива праця студента Гончара може служити яскравим прикладом працьовитості, відданості улюбленій справі.

У бібліотечному читальному залі й застала молодого письменника звістка про війну. "Одним ударом були строчені всі наші студентське, по-юнацькому світлі мрії, сподівання. Невимовне тяжко було на душі. Мороком окутувалося майбутнє.

Наступного дня ми були в райкомі комсомолу. Тут зібралися сотні таких, як і ми, студентів, котрі прагнули якомога швидше потрапити на фронт.

Після двотижневого навчання в чугуївських таборах під Харковом наш студентський батальйон направили на Дніпро в район Білої Церкви, де в цей час точилися жорстокі бої", — згадує в "ПИСЬМЕННИЦЬКИХ РОЗДУМАХ" Олесь Гончар.

Жорстокі бої на берегах Росі, оспіваної І.Нечуєм-Левицьким. Бої за Київ... Скільки там полягло вірних друзів-студбатьківців! Мужньо й правдиво розповість про це Гончар у романі "ЛЮДИНА І ЗБРОЯ". Покаже, як билися й гинули майбутні поети, вчителі, вчені. Молодь. Цвіт народу нашого.

І покаже головне: навіть там, у кривавих боях, захлинаючись від ненависті до ворога, йдучи на смерть, вони залишалися гуманістами, людьми, що високо тримали прапор комуністичних ідеалів.

Солдатом, старшим сержантом - командиром обслуги батальйонного міномета, потім - старшиною батареї пройшов Гончар від берегів Росі, через альпійські бескеття й голубий Дунай до золотої Праги. Цей шлях проліг і через похмурі оточенські ночі. Та пройдений він був гідно, чесно, достойно. Свідченням тому - орден Слави, Червоної Зірки і три медалі "За відвагу".

Та війна вчила не тільки воювати, битися з ворогом, вона вчила його жити, керуючись красою вірності, і вчила писати. Бо щоб створити "Прапороносців".

І там, в "окопних університетах", продовжував Олесь Гончар писати. Певна річ, у круговерті фронтових буднів солдатів не до роману. Але в нечасті хвилини затишшя лягали на папір, може й не відшліфовані, але пристрасні, гарячі й правдиві віршовані

рядки. Про що й пише старший сержант-мінометник? Згадує рідний край:

...я напишу - Україні!

Сонцю її і степам...

Пише про фронтові дороги ("НІЧ У КАРПАТАХ", "В ГОРИ", "ТРАНСІЛЬВАНСЬКИЙ МАРШ"), про вірних бойових побратимів (вірші "ТАНКІСТ", "БРАТИ", "РИЦАРІ").

Вірші, які скоряють своєю простотою, ширістю й правдивістю, не випадково були надруковані (українською мовою) у фронтовій газеті 72-ї стрілецької дивізії "Советский богатырь" на першій полосі. В них уже окреслюються виразні контури майбутніх "Прапорonosців":

Усе, що разом пережито,

В походах вистраждано, — все,

Я знаю, інший гордовито

Прапорonosець понесе!

Вірші привернули увагу, І.Олесеві було запропоновано перейти в редакцію дивізійної газети. Але він вважав, при всій повазі й любові до літературної, газетярської праці, що його місце – там, в окопах, на передньому краї. І залишився зі своїми бойовими побратимами до кінця, до останнього пострілу війни, поки не прийшов разом з ними до скромного будинку "на Губернській вулиці, де колись відбувалась Празька партійна конференція, в кімнату, де тридцять три роки тому був великий Ленін..."!

З невиситимою спрагою творити, з пам'яттю, в якій жили живі й мертві друзі, гриміли вибухи, горіли танки й хати, повертається Олесь Гончар до мирного життя. Приїздить у Харків. Але, розповідає письменник, "у Харкові я не залишився. Надто багато нагадувало тут про минуле, надто ласкавим і щедрим було раніше до мене це місто, яке тепер похмуро чорніло в руїнах. Все тут краяло серце, пригнічувало, викликало болісні спогади.

Поїхав у Дніпропетровськ.

До війни неподалік Дніпропетровська жив батько, молодші Олесеві брати, а в самому місті працювала старша сестра. Одна тільки вона й залилася – батька й братів забрала війна... "Приїжджай, — запрошувала сестра Олеся, — хата тепла, хоч одігрієшся після окопів..."

Гончар продовжує навчання в університеті, й тут виявляючи неабияку наполегливість та силу волі. Ходити на заняття доводилося пішки, за десять кілометрів. Учився він добре – це видно вже з того, що після закінчення навчання його залишають в університеті асистентом кафедри історії української літератури. А до цього ще – вперта творча праця безсонними ночами, при світлі карбідної лампи. На папір лягають щирі, схвильовані рядки про все побачене, почуте, пережите.

Перший повоєнний твір – новела "МОДРИ КАМЕНЬ", надрукований 1946 року в журналі "Україна". В цей час побачила світ і перша частина трилогії "ПРАПОРОНОСЦІ" – роман "АЛЬПИ", схвалений до друку Юрієм Яновським і захоплено зустрінутий читачем та літературною критикою. Того самого року О.Гончар вступає в аспірантуру Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР і переїздить до Києва, де відтоді й

мешкає.

Напружена праця продовжується: на початку 1947 року побачив світ "ГОЛУБИЙ ДУНАЙ", через рік – остання книга "ПРАПОРОНОСЦІВ" – "ЗЛАТА ПРАГА". Всі романи були відзначені Державною премією ("АЛЬПИ" та "ГОЛУБИЙ ДУНАЙ" – 1947р., "ЗЛАТА ПРАГА" – 1948 р.). Великий успіх трилогії викликав приплив творчих сил, послужив стимулом до дальшої самовідданої творчої праці, загострив почуття вимогливості до неї.

О. Гончар прагне поставити своє перо на службу рідному народові, писати про все, чим він живе. "Найважливіше, здається мені, для письменника протягом усього його життя не втратити чуття єдності, — так вважає митець і сам керується в житті й творчості цим положенням.

Його твори відзначаються багатотемністю, глибиною розкриття народного життя. З'являється повість "ЗЕМЛЯ ГУДЕ" (1947) про полтавську підпільницю Лялю Убийвовк, яка перед війною навчалася в Харківському університеті, де тоді вчився й О. Гончар. Темою дилогії "ТАВРІЯ" (1952) та "ПЕРЕКОП" (1957) є гірка доля селянської бідноти, змушеної йти на заробітки в херсонські степи, й події революції та громадянської війни на Таврії.

О.Гончар продовжує звертатися до теми Вітчизняної війни. 1956 року виходить кіноповість "ПАРТИЗАНСЬКА ІСКРА" – про однойменну підпільну молодіжну організацію, що діяла в селі Кримці на Одещині. А 1960 року письменник видає роман "ЛЮДИНА І ЗБРОЯ", в якому розповідає про важкі й гіркі перші місяці боїв з фашистськими нападниками, про те, як виживався з друзями з оточення. Роман був відзначений Державною премією Української РСР ім. Т. Г. Шевченка за 1962 рік.

І в подальших творах Олесь Гончар звертається до найістотніших проблем народного життя. Його романи вражають масштабністю та неповторністю характерів дійових осіб, комуністичною ідейністю, щонайвищою художньою майстерністю. Один за другим, як наслідок невтомної праці письменника, з'являються його нові твори. Роман "ТРОНКА" (1963), в якому порушуються актуальні проблеми війни і миру, наступності поколінь, сутності людського існування, становлення молодого людини, був відзначений Ленінською премією за 1964 рік. Потім – романи "СОБОР" (1968), "ЦИКЛОН" (1970), "БЕРЕГ ЛЮБОВІ" (1976), "ТВОЯ ЗОРЯ" (1980), повість "БРИГАНТИНА" (1973).

Кожен з творів О. Гончара стає подією – не тільки в літературі, а й в усьому народному житті. Вони відразу ж перекладаються російською мовою, що дає можливість познайомитися з ними читачами братніх республік, а також багатьма мовами зарубіжних країн.

О.Гончар відомий і як блискучий новеліст. Його перу належить кілька збірок новел та оповідань. Він творчо продовжує традиції класиків – майстрів малої форми – М. Коцюбинського, В. Стефаника, збагативши новелу поліфонічністю змісту, філософським осмисленням подій. Його новели глибоко психологічні, розкривають внутрішній світ героїв у важливі, переломні моменти їх життя.

Виступає О.Гончар і як пристрасний публіцист, вдумливий учений-

літературознавець і критик, а також нарисовець. Слід згадати про його книги – враження від знайомства з зарубіжними країнами: Чехословаччиною, Японією, США, Данією, збірки літературознавчих статей "ПРО НАШЕ ПИСЬМЕНСТВО" (1972) та "ПИСЬМЕННИЦЬКІ РОЗДУМИ"(1980). Він також часто виступає в пресі із статтями на актуальні, гостропроблемні теми – про боротьбу за мир, про розвиток літератури і мистецтва, про окремі питання життя народу.

Олесь Терентійович веде величезну громадську роботу. Він – депутат Верховної Ради СРСР та Української РСР, з кандидатом у члени ЦК КПРС та членами ЦК Компартії України. Тривалий час (1959 – 1972рр.) очолював Спілку письменників України. Нині О. Гончар – голова Українського республіканського комітету захисту миру, член Всесвітньої Ради Миру.

За визначні досягнення у літературній та науковій діяльності О. Гончар обраний академіком Академії наук Української РСР, удостоєний високого звання Героя Соціалістичної Праці. Письменник нагороджений трьома орденами Леніна, орденами Жовтневої Революції, Червоної Зірки і Слави 3-го ступеня, медалями.

Чесним, самовідданим служінням народові, Комуністичній партії, невтомною творчою працею, чудовими книгами О. Гончар завоював гарячу любов радянських людей, широке читацьке визнання як на Батьківщині, так і в цілому світі.